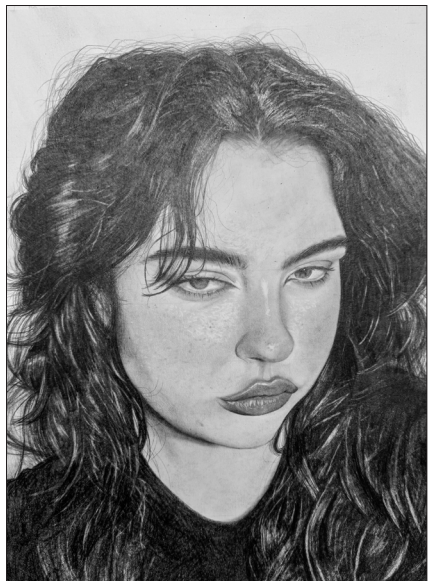

Gimnazija Celje – Center
Kosovelova ulica 1
3000 Celje

Ana Pečnik

**MEDPREDMETNO SODELOVANJE TER PRIMERI LIKOVNIH VAJ ZA DIJAKE
TRETJEGA LETNIKA PROGRAMA UMETNIŠKA GIMNAZIJA LIKOVNA SMER ZA
PREDMET RISANJE IN SLIKANJE**

Strokovno gradivo za učitelje predmetov
v programu umetniška gimnazija – likovna smer

Celje, april 2025

KAZALO

UVOD	4
OPREDELITEV ČUJEČNOSTI V VZGOJI IN IZOBRAŽEVANJU	4
KAKO Z UMETNOSTJO SPREGOVORITI O ČUJEČNOSTI	5
ZDRUŽEVANJE ZNANJA IN USTVARJALNOSTI	6
LIKOVNI JEZIK KOT ORODJE ZA KONSTRUKTIVNO PRESOJO	6
UMETNOST KOT NALOŽBA ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ	6
HOLISTIČEN PRISTOP K PRIDOBIVANJU ZNANJA	7
PRIMER DOBRE PRAKSE PRI PREDMETU RISANJE IN SLIKANJE	7
KAJ JE MEDPREDMETNO SODELOVANJE?	8
POMEN, VLOGA IN CILJ MEDPREDMETNEGA SODELOVANJA	8
MEDPREDMETNO POVEZOVANJE – SLOVENŠČINA TER RISANJE IN SLIKANJE Z ROKO V ROKI	10
UMETNIŠKI GIB – UČENJE SKOZI UMETNOST	12
ILUSTRACIJA – OTOK ZA RAZISKOVANJE ČUJEČNOSTI	12
1. VAJA	14
2. VAJA	16
3. VAJA	18
4. VAJA	20
5. VAJA	22
6. VAJA	24
7. VAJA	26
8. VAJA	28
VIRI IN LITERATURA	30

Likovni izdelki dijakov programa
umetniška gimnazija – likovna smer

UVOD

Termin čuječnost (ang. mindfulness) se v sodobnem času pojavlja vse pogostejše. Sama sem se s čuječnostjo srečala pred leti, ko sem prebrala, da je to metoda, pri kateri rastemo vsi; tako dijaki kot tudi učitelji oz. vsi sodelujoči v vzgoji in izobraževanju. Ob prebiranju različne strokovne literature na to temo je moč ugotoviti, da je čuječnost pravzaprav metoda, s katero so se intenzivno ukvarjali že starogrški misleci (Škobalj, 2017). Kljub temu je v prostor, bodisi medsebojnih odnosov, načina razmišljanja ali pa v šolski prostor, prišla relativno pozno. Trenutno se veliko število znanstvenikov in učiteljev ukvarja z različnimi metodami, načini dela oziroma pristopi, kako vse pozitivne izkušnje, ki jih čuječnost ustvari, pretvoriti v prostore, ki so za življenje pomembni, če ne celo najpomembnejši. In šola je takšen prostor.

Tako širok pojem je težko ovrednotiti z eno samo definicijo, zato moramo o čuječnosti govoriti s kančkom spoštovanja in z razumevanjem, da se pogled na čuječnost hitro spreminja. V slovenskem izobraževalnem procesu se je čuječnost izkazala kot izjemna metoda na poti k ustvarjalnosti, ki je pri mladostnikih še kako pomembna in potrebna. Proces ustvarjanja je precej kompleksen, pri katerem je potrebno dati veliko mero pozornosti občutkom in čustvom. Zavedati se je treba, da je brezkompromisno kritiziranje ali pa vrednotenje brez širšega pogleda na svet, napačno. Penman (2016, str. 11) pravi: »/.../ da ne moremo biti ustvarjalni, če postanemo jetniki starih navad – in potem obtožujemo sebe.«

Vloga učitelja ni samo izobraževanje v golem pomenu besede, ampak je veliko več. Tega se v sodobni šoli moramo dobro zavedati. Sodobni pristopi pri poučevanju pa nam pripomorejo k temu, da se z njimi soočimo in jih poskušamo kvalitetno implementirati v šolsko okolje. V nadaljevanju so predstavljeni načini oz. različne metode dela, s pomočjo katerih poskušam koncept čuječnost vključiti v predmet risanje in slikanje, ki ga kot učiteljica likovne umetnosti poučujem v programu umetniška gimnazija – likovna smer, tudi s pomočjo medpredmetnega povezovanja, ki koncept čuječnosti spodbuja.

OPREDELITEV ČUJEČNOSTI V VZGOJI IN IZOBRAŽEVANJU

Življenjski ritem nam vsakodnevno narekuje obilico obveznosti in odgovornosti, pri čemer pridemo do grenkega spoznanja, da je večji del našega vsakdana podvržen nenehni napetosti, izčrpanosti in stresu, ki so v modernem času neizogibni. Človek potemtakem zaradi nenehnega iskanje uravnoteženosti med enim in drugim, skoraj ne pozna svojega jedra, svoje »biti«, ki sta najpomembnejša za stabilno in zdravo duševno stanje. Čuječnost ravno zaradi tega nenehno potrebujemo ob sebi kot obliž ali zdravilo na vse bolj zahtevne potrebe sodobnega življenja (Škobalj, 2017). Avtorica v svoji knjigi Čuječnost in vzgoja na eno stran tehtnice postavi stres in naglico ter se sprašuje, kaj je potrebno postaviti na nasprotno stran, da se vzpostavi harmonija? Pravi, da odgovor najdemo v čuječnosti: »/.../ ki v svojem jedru nosi spomin na tišino, umiritev in zbranost.« (prav tam, str. 18). Trdi, da je raztresenost postala vsesplošen problem, pri čemer ne zmoremo trezno in odgovorno razmišljati. Vse to pa se kot pajkova mreža prepleta tudi pri družinskih odnosih, v šoli oz. na vseh področjih življenja, kjer smo bodisi v stiku z ljudmi ali pa v stiku s sabo.

Z zgoraj naštetimi sodobnimi težavami se vse pogostejše srečujejo tudi dijaki, ki zaradi svoje mladosti in neizkušenosti niso kos zahrbtnim okoliščinam, ki jim jih podtika življenje. Škobaljeva (2017) pravi, da je raztresenost postala vsesplošen problem, pri čemer ne zmoremo trezno in odgovorno razmišljati.

Šola ni samo ustanova, ki z različnimi oblikami pouka omogoča učencem organizirano in sistematično pridobivanje znanja in spretnosti, ampak mora dijakom v sodobni in kulturno raznoliki ter na znanju temelječi družbi posameznikom omogočiti, da osvojijo različne veščine in razvije določene kompetence. Vsi, ki delamo z mladimi, se zavedamo, da tradicionalni učni pristopi ne zadoščajo več, ampak jih morajo nadomestiti modeli, ki so usmerjeni k dijaku, spodbujanju njegove motivacije ter aktivni udeležbi. Umetnostna vzgoja lahko na tem področju z različnimi pristopi, ustvarjalnimi procesi, s poudarkom na doživljanju in razvijanju veščin, odigra pomembno vlogo. Tudi s pomočjo čuječnosti. Škobaljeva (2017, str. 22) pojem opredeli

precej preprosto; gre za notranje stanje pozornosti, ko določene situacije oz. dogajanja »bodisi zunaj ali znotraj nas ne gredo mimo naše pozornosti oziroma jih resnično vidimo in slišimo.« To je tudi temeljno vodilo pri mojem poučevanju strokovnega predmeta risanje in slikanje.

KAKO Z UMETNOSTJO SPREGOVORITI O ČUJEČNOSTI

Umetnost je v sodobnem času pridobila zelo širok predznak in je danes že skoraj sestavni del vsakega kulturnega individuma. Če iz našega vsakdana za nekaj trenutkov navidezno izbrišemo/izvzamemo umetnost (glasbeno, likovno, jezikovno, književno, gledališko, filmsko, umetniško idr.), hitro ugotovimo, da svet brez nje pravzaprav ne stoji, milo rečeno propade oz. izgine. Strokovnjaki na področju vzgoje in izobraževanja se ravno zaradi tega upravičeno zavzemajo za dodatne umetniške vsebine in ure na celotni izobraževalni shemi, saj se zavedajo pomembnosti teh vsebin v učnem kurikulumu, saj nekateri posamezniki brezkompromisno klestijo umetniške ure in vsebine brez utemeljenih razlogov.

Danes je na voljo veliko število študij in znanstvenih zapisov, ki pričajo o številnih pozitivnih učinkih umetnosti na otroke in mladostnike:»/.../ stik z umetnostjo lahko spodbudno vpliva na osebno avtonomijo in posameznikovo emancipacijo, sposobnost opažanja in kritičnega premisleka, dejavnost in ustvarjalnost.« (Krajnc idr., 2016, str. 5). Zavedati se moramo, da so otroci in mladostniki neverjetno senzibilna skupina, ki v dobi odraščanja potrebujejo nenehne vizualno-umetniške impulze, ki omogočajo odprto in kritično mišljenje, spodbujajo ustvarjalnost in inovativnost, spodbujajo socialno-čustveni razvoj ter bodrijo osebnostno rast. V tem kontekstu se umetnost sreča s čuječnostjo, katero je tako zelo enostavno povezati z ustvarjalnostjo in likovnim izražanjem. Marjanovič Umek (v Krajnc idr., 2016) pravi, da so različni načini umetniškega izražanja ključni za določeno starostno skupino otrok in mladostnikov ter zelo pomembni za zdrav in uravnotežen duševni razvoj. Umetnost je tisti otok, kjer je otrokom in mladostnikom dovoljeno lastno doživljanje in razumevanje sveta s pomočjo širokega nabora izraznih sredstev. Penman (2016) prav tako čuječnost postavlja ob bok ustvarjalnosti, saj nam ta omogoča, da vidimo svet, kakršen je. Pri tem pa imamo moč uporabljati različne pristope, kateri lahko nam □ učiteljem in dijakom □ pomagajo reševati probleme na številne nove načine: »/.../ odkrivati nove ideje; ali ustvarjati sijajne slike, dizajn ali leposlovno besedilo.« (prav tam, str. 54).

Znanje in ustvarjalnost – gibalno svetlo je rdeča nit letošnjega šolskega leta na Gimnaziji Celje – Center, okoli katere šolsko leto pletemo vsi strokovni aktivisti, saj se dobro zavedamo, kako pomembno je skozi različne metode in oblike dela povezovati široko paleto osvojenih znanj na posameznih učnih področjih. Kot učiteljica likovne umetnosti vedno bolj razumem pomen čuječnosti in pomembnosti vključevanja te v šolski vsakdan. Slednje mi omogoča, da v učni proces ustvarjanja in kreativnosti dnevno vključujem kritično razmišljanje o dogajanju okoli vseh nas, ki smo tukaj in zdaj.

ZDRUŽEVANJE ZNANJA IN USTVARJALNOSTI

Likovno ustvarjanje in likovno izražanje omogočata ustvarjalno pot za slehernega posameznika. Pri ustvarjalnem procesu ne gre zgolj za kopičenje suhoparnih informacij ali podatkov, ki jih mladostniki shranjujejo v svoje miselne procese, »/.../ temveč so dejavni, saj te podatke pretvarjajo v likovno izkušnjo, pri tem pa se tudi emocionalno dobro počutijo« (Flajšman, 2011, str. 15). Likovna praksa je torej aktivno področje, ki lahko spreminja perceptivno naravnost subjekta (Flajšman, 2011). Notranja ustvarjalnost pa je pomembno sredstvo za doseganje številnih (ne)umetniških ciljev. Slednje bi moralo biti v trajnostnem razvoju opredeljeno kot pomembna smernica, ki pripomore k udejstvovanju in uresničevanju številnih dolgoročnih ciljev.

LIKOVNI JEZIK KOT ORODJE ZA KONSTRUKTIVNO PRESOJO

Vizualna podoba je izvrstno sredstvo za komunikacijo med okoljem in družbo. To prednost izkoriščajo predvsem v komercialne namene. Temu lahko pritrdimo v poplavi številnih vizualnih komunikacij, ki jih srečujemo na vsakem koraku. Pomemben cilj, ki ga v vzgoji in izobraževanju moramo doseči, je priprava mladostnikov za konstruktivno presojo videnega. Navedeno je še posebej pomembno zato, ker živimo v svetu, v katerem je vizualno sporočilo prevladalo nad verbalnim. Zato je oblikovanje lastnega in svobodnega mnenja izjemno pomembno za dešifriranje tovrstnih komunikacij in zvičaj: »/.../ s katerimi nas zasipajo vsak dan in s katerimi nas hočejo pretentati v skladu s kapitalsko logiko« (Flajšman, 2011, str. 19). Ravno zato je potrebno v šolski sistem kakovostno implementirati likovno umetnost in njene vsebine. Umetnost je potemtakem nujno potrebno aktivno vključiti v vse smernice in cilje trajnostnega razvoja, kateremu pripisujemo vse večji pomen – tudi v vzgoji in izobraževanju.

UMETNOST KOT NALOŽBA ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ

O pomembnosti trajnostnega razvoja je bilo že veliko zapisanega. Prav tako je bilo o trajnostnem razvoju sprejetih več mednarodnih dokumentov. Trajnostni razvoj je v pedagoškem procesu izjemen pristop h holističnemu pridobivanju znanja in pomembnih kompetenc za življenje. Gre za sistem, ki je obsežen in celovit ter v skladu s pedagoškimi procesi vključuje odnos med človekom in naravo ter v ospredje postavlja še tako pomembne odnose med ljudmi. Prav tako nas trajnostni razvoj vodi do razumevanja celostne povezave med naravnim, gospodarskim, družbenim in političnim sistemom. Prav tako je eden ključnih namenov tovrstnega razvoja aktivno reševanje sedanjih in prihodnjih okoljskih in družbenih vprašanj ter vprašanj o razvoju človeštva. Kje pa je umetnost v konceptu trajnostnega razvoja? Ali je umetnost našla svoj prostor pri razvijanju modela za trajnostni razvoj? Flajšman (2011) pravi, da se ustrezna stroka ni primerno opredelila in pojasnila, kolikšen bi lahko bil umetniški doprinos k procesu ustvarjanja trajnostnega razvoja. Morda pa te, tako zelo pomembne stroke, preprosto nihče noče slišati? Kakorkoli že, na zgoraj zastavljeno vprašanje Flajšman (2011) v treh točkah umetnost izpostavlja kot zelo pomemben mejnik k trajnostnemu razvoju. Likovnadejavnostjelahkoizjemenzgledekakovostnekomunikacijesprostorom.Povezovalni člen med umetnostjo in trajnostnim razvojem/trajnostno kulturo je prav odnos do okolja in prostora. Izpostaviti je potrebno problem med človekom in njegovim odnosom do prostora/okolja. 2. Pri likovni umetnosti je potrebno združevanje ustvarjalnosti in številnih znanj. Zakaj je to pravzaprav sploh pomembno? Gre za kompleksno doživljajsko raven, ki združuje ustvarjalnost in številna ostala znanja. 3. Likovna dejavnost in njeni produkti prikazujejo učinkovite prikaze in konstruktivne presoje do ostalih trajnostnih konceptov (Flajšman, 2011). Živimo v obdobju, ko je pred umetnostjo, kulturo in vrednotami v ospredje postavljena zahteva po materialnem svetu. Narejena je že precejšnja škoda.

A nikakor še ni vse izgubljeno. Glede tega bi bilo dobro poiskati »zdravilo«. Likovna umetnost in vzgoja za umetnost bi lahko predstavljala v tem kontekstu dobro rešitev s številnimi pozitivnimi in zdravilnimi učinki. Strokovnjaki na področju vzgoje in izobraževanja se ravno zato upravičeno zavzemajo za dodatne umetniške vsebine in ure v celotni izobraževalni shemi, saj se zavedajo njihove pomembnosti za razvoj in obstoj kulture. Nekateri posamezniki namreč brezkompromisno klestijo umetniške ure in vsebine brez utemeljenih razlogov.

HOLISTIČEN PRISTOP K PRIDOBIVANJU ZNANJA

Najstarejša oblika učenja oziroma učenje v najširšem pomenu besede je prav gotovo izkustveno učenje. Gre za aktivno povezavo med praktičnimi in teoretičnimi izkušnjami. Pojavi se že v praskupnosti, ko so odrasli svoje izkušnje prenašali na otroke in jim potem omogočili, da so te izkušnje uporabili in preizkusili v resničnem življenju, jih nadgradili in kasneje prenesli na naslednje rodove. Kasneje so se z izkustvenim učenjem ukvarjali številni didaktiki. Vsak je model izkustvenega učenja oblikoval po svoje, vsem pa je skupen ciklični proces, katerega temelj sta izkušnja in refleksija o tej izkušnji. Kadar govorimo o izkustvenem učenju in pridobivanju znanja na takšen način, ne moremo mimo medpredmetnega/medpodročnega sodelovanja. Gre za različne predmetne enote, s katerimi lahko povežemo učne vsebine in kompleksne cilje. »Ne glede na teorije in konceptualne premisleke pa tovrsten pouk lahko vodi le globoko motiviran pedagoški delavec, ki se zaveda pomena svojega poslanstva /.../« (Žakelj, 2013, str. 13).

PRIMER DOBRE PRAKSE PRI PREDMETU RISANJE IN SLIKANJE

»Predmet risanje in slikanje kot temeljni strokovni predmet na umetniški gimnaziji likovne smeri skupaj z drugimi strokovnimi predmeti vzgaja in izobražuje likovne talente v likovnoumetnostnem in humanističnem duhu. Njegove vsebine omogočajo dijakom temeljna likovna znanja ter nadgradnjo njihovega likovno praktičnega in likovno teoretičnega znanja. Predmet dijaku omogoča napredovanje v vizualni pismenosti, omogoča mu vstop v različna vizualna področja (risanje, slikanje, grafika, kiparstvo, fotografija, oblikovanje, video ipd.) ter mu tako daje drugačno predstavo o sebi in okolju, v katerem živi. V okviru vsebin predmeta dijak rešuje pomembna osebna ali družbena vprašanja, ki jih lahko izrazi v različnih likovnih rešitvah. Predmet razširja estetska, intelektualna, čustvena in domišljajska obzorja ter ga usposobi za kritično-analitični odnos do umetniških in študijskih del. S tem dijak oblikuje osebni odnos do likovnih vrednot, razvije lastni likovnopredstavni svet in pridobiva idejno in estetsko izkušnjo.« (Plemenitaš, Simon, Šuštaršič, 2010, str. 5). Predmet risanje in slikanje predstavlja kreativno paleto ustvarjalnosti znotraj učnega načrta, pri katerem lahko dijaki svojo individualno in avtentično kreativnost izražajo na številne načine z mnogimi likovnimi sredstvi. V učnem načrtu je veliko prostora za učiteljevo lastno ustvarjalnost/tvornost pri izbiri likovnih nalog in njenih problemov. Prav v tem vidim poslanstvo svojega poklica, saj z vsebino in izbiro likovnih nalog velikokrat »prodrem« na mladostnikov otok njegovega videnja, vedenja in tistega, kar skriva najbolj globoko v sebi. S tem mu omogočim potovanje na lasten otok, da čuti, vidi in spozna tisto, česar ne bi nikoli z besedami razkril svetu. Risanje in slikanje je tisto učno področje, kateremu lahko postavimo predznak likovna terapija, saj so zgodbe, ki jih mladostniki izrazijo na dvodimenzionalno površino neverjetne, pravičnejše, nepravilne, ekspresivne itd. Pri likovni analizi (vsebinski in oblikovni) je potrebno zelo malo, ali pa celo nič, besed s katerimi bi mladostniki opisali vsebino, saj uporaba likovno-teoretskih zakonov (kontrasti, barve, likovne prvine, kompozicija ...) tvori zgodbo zase. V tem kontekstu je čuječnost potrkala na prava vrata na poti k implementaciji čuječnosti v mladostnikov likovni prostor.

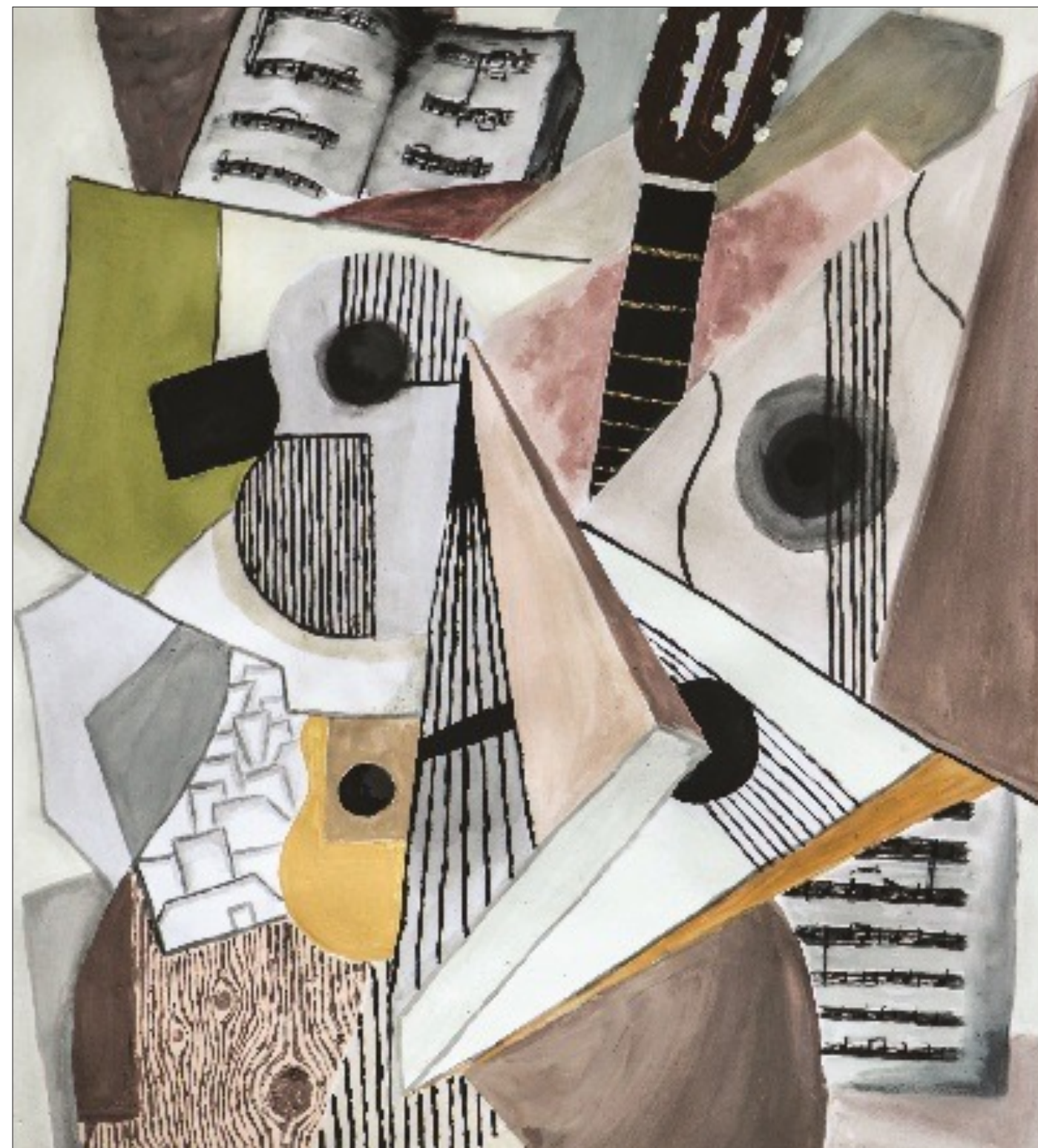
KAJ JE MEDPREDMETNO SODELOVANJE?

Medpredmetne povezave so se v vzgoji in izobraževanju izvajale že leta nazaj, ko ta pedagoški »trend« še ni potrkal na vrata »sodobne« šole. Tudi namera je bila drugačna kot danes, ko je priložnosti in motivacije za raziskovanje tega polja mnogo več kot pred desetletji prej. To pa smo dosegli tudi po zaslugi številnih raziskovanj, strokovnih konferenc in znanstvenih prispevkov, ki v ospredje postavljajo pomembnost tovrstnega sodelovanja za celosten pristop k pridobivanju širšega znanja. Danes se ponuja priložnost, da s tovrstnimi pristopi »popestrimo« vsakodnevno rutino klasičnega pouka. To pomeni, da k načrtovanju pristopimo sistematično in načrtno. Pri tem pa moramo izhajati iz pomembnih pedagoških ciljev, ki jih predpisujejo kurikularne smernice (Rutar Ilc in Pavlič Škerjanc, 2010).

POMEN, VLOGA IN CILJ MEDPREDMETNEGA SODELOVANJA

Sodobna izobraževalna politika posveča vse večji pomen povezovanju vsebin in veščin med posameznimi predmetnimi področji (Rutar Ilc in Pavlič Škerjanc, 2010). Možgani zaznave procesirajo vzporedno in na novo pridobljene informacije urejajo v kompleksne mreže z jasnimi hierarhijami medsebojnih odnosov (Rutar Ilc in Pavlič Škerjanc, 2010). »Večja avtentičnost učnega procesa torej že po definiciji terja intenzivnejše in globlje povezave med disciplinami oz. različnimi šolskimi predmeti« (prav tam, str. 19). To je tudi razlog, da je tesnejše sodelovanje med predmeti postalo eden pomembnejših ciljev pri razvoju sodobnih kurikulumov. Prav zato je potrebno medpredmetnim povezavam pripisati večji pomen z zavedanjem, da povezovanje predmetnih področij pouk obogati. Podrobnosti postanejo še preglednejše, jasnejše in razumljivejše, različnosti in številna odstopanja pa še toliko bolj. Cilj medpredmetnega povezovanja v šoli je povezava različnih znanj oz. vedenj, mnenj in sodb o določenih temah. Dijaki tako pridobijo bolj celostno znanje, ki je zagotovo trajnejše in uporabnejše, hkrati pa tudi odprto za nadgradnjo ob vseživljenjskem učenju. Povezati je mogoče navidezno sorodne predmete, npr. matematiko in fiziko, slovenščino in zgodovino ali geografijo, različne tuje jezike itd., kar so mnogokrat potrdile že stare šolske prakse, v zadnjem času pa predstavljajo izziv tudi medpredmetne povezave predmetov in učiteljev, za katere se zdi, da jim je težko najti skupni imenovalac. Pri vsem tem pa je pomembna tudi pot do cilja, saj sodelovanje med učitelji z zgledom uči sodelovati tudi mladostnike. V nadaljevanju strokovnega prispevka bom opisala medpredmetno sodelovanje med glasbo ter risanjem in slikanjem, ki je glavni strokovni predmet v programu Umetniška gimnazija – likovna smer.

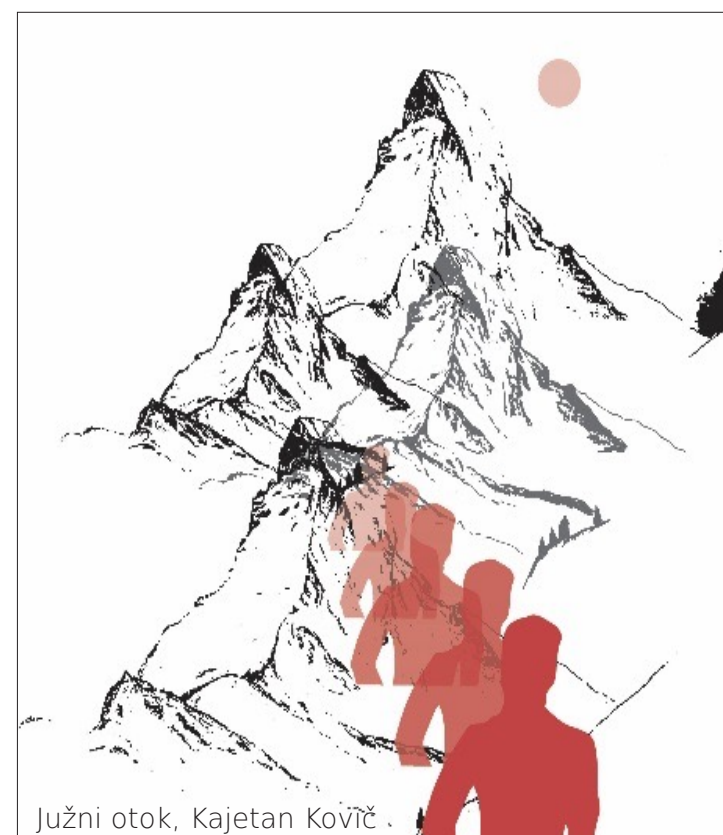
Likovni izdelki dijakov programa
umetniška gimnazija – likovna smer

MEDPREDMETNO POVEZOVANJE - SLOVENŠČINA TER RISANJE IN SLIKANJE Z ROKO V ROKI

V srednješolskem kurikulumu je mogoče kulturno-umetnostne vsebine povezati na različne načine. Na Gimnaziji Celje - Center se nam zdi ključno medpredmetno in medpodročno povezovanje, ki kot celosten didaktičen pristop zahteva poglobljeno in sistematično načrtovanje, vključuje pa strokovne delavce različnih predmetov. Ustvarjalno delavnico pri risanju in slikanju sem nadgradila s predmetom slovenščina. Medpredmetno sva sodelovali z učiteljico Darjo Poglajen, ki je tudi vodja programa umetniška gimnazija – likovna smer. O povezovanju zapisala: »Cilj medpredmetnega povezovanja v šoli je povezava različnih znanj oz. vedenj, mnenj in sodb o določenih temah. Dijaki tako pridobijo bolj celostno znanje, ki je zagotovo trajnejše in uporabnejše, hkrati pa tudi odprto za nadgradnjo ob vseživljenjskem učenju. Povezati je mogoče navidezno sorodne predmete, npr. matematiko in fiziko, slovenščino in zgodovino ali geografijo, različne tuje jezike itd., kar so mnogokrat potrdile že stare šolske prakse, v zadnjem času pa predstavljajo izziv tudi medpredmetne povezave predmetov, za katere se zdi, da jim je težko najti skupni imenovalac. Vemo, da je slovenščina materni jezik državljanov Republike Slovenije, uradni jezik in državni jezik, zato kot taka tudi jezik v vseh slovenskih šolah po celotni izobraževalni vertikali. Vsekakor ni samo eden izmed predmetov na predmetniku, ampak ta okvir močno presega, saj se uporablja kot jezik sporazumevanja pri vseh predmetih (v deležu tudi pri pouku tujih jezikov) in tudi v komunikaciji zunaj pouka v učilnicah. Vsi udeleženci naj bi se v njej ustrezno sporazumevali pisno in ustno. Besedno sporazumevanje pa seveda dopolnjuje tudi nebesedno/neverbalno, ki zagotovo zelo prispeva k njegovi kvaliteti. Pri risanju in slikanju kot enem izmed strokovnih predmetov v programu umetniška gimnazija – likovna smer, ki je na predmetniku vsa štiri leta, pa se dijaki učijo izraziti svoje poglede, mnenja, čustva in občutke do predmetnosti in pojavnosti v svojem okolju v drugačni govorici – likovni. Besede zamenjajo barve, njihovi odtenki, črte, točke, perspektiva itd. V zgodnjem otroštvu smo navajeni, da se besedni in likovni jezik kombinirata, pogosto celo v prid likovnemu, ki je bogatejši, razkošnejši, da otroku, ki še ne zna sam brati, buri njegovo domišljijo. Kasneje pa je likovni delež ob vedno obsežnejših besedilih vse skromnejši, kot bi se bali, da bo preveč omejil otrokovo predstavo, kar gotovo ne drži. Otroci pogosto izražajo obžalovanje zaradi odsotnosti likovnega dela s komentarjem, da so »knjige dolgočasne, ker ni v njih nobenih slik«, kar je zagotovo škoda, saj že navzven »dolgočasna« besedila zagotovo slabše nagovarjajo bralce. Povezava besedne in likovne govorice torej ima pri ljudeh svojo ceno, zato bi bilo prav, da bi jo skrbneje negovali in se ji bolj posvečali. Tudi tega, kako to delati, nas mora učiti šola, saj smo sicer prepuščeni samo bolj ali manj izostrenemu lastnemu občutku. Vsaj tu in tam je torej prav strokovno vodeno povezati besedni in likovni jezik v bogatejšo predstavno celoto in za dalj časa ohraniti sporočila. Dijaki 4. letnika umetniške gimnazije – likovna smer so sporočila besedil sodobnih slovenskih pesnikov po lastni izbiri izrazili z likovno govorico. Nastali so izdelki, ki nagovarjajo opazovalce tako z besedilom kot z likovnim izrazom, oba pa jim lahko predstavljata tudi izziv za lastno razmišljanje in jih tako oblikujeta v aktivne sprejemnike v komunikaciji z besedno-likovno umetnino.« Dijaki so si izbrali naslednje naslove sodobnih slovenskih pesnikov, po katerih so nastale izjemne ilustracije; Kajetan Kovič, Južni otok (slika 1), Tone Pavček, Pesem o zvezdah (slika 2), Kajetan Kovič, Soba (slika 3) in Jože Udovič, Leopard luči (slika 4).

Likovni izdelki dijakov programa umetniška gimnazija – likovna smer

Južni otok, Kajetan Kovič

Pesem o zvezdah, Tone Pavček

Soba, Kajetan Kovič

Leopard luči, Jože Udovič

UMETNIŠKI GIB - UČENJE SKOZI UMETNOST

Ali smo si deležniki v vzgoji in izobraževanju že kdaj postavili vprašanje, kaj se zgodi, ko se umetnost uspešno integrira v šolski prostor? (Geršak, 2016). To je vprašanje s katerim se soočajo številni pedagogi, »/.../ ki nimajo svojega mesta v šolskem kurikulumu osnovnih in srednjih šol in se pojavljajo le kot del učnih predmetov (na primer pri športu, glasbeni umetnosti in pri pouku književnosti).« (prav tam, str. 48).

Gotovo ne smemo zanemariti dejstva, kako zelo je umetnost relevantna za celosten razvoj otrok in mladostnikov. Takšno vprašanje bi si morali strokovni delavci nenehno postavljati, kadar se ujamemo v trenutku, ko umetnosti pripisujemo drugorazreden pomen.

Veliko vlogo pri razumevanju pomembnosti umetnosti ima Unescov dokument Road Map for Arts Education (2006), ki sodi med najpomembnejše dokumente na področju umetnostne vzgoje. V dokumentu je zapisano, da umetnost lahko učimo in poučujemo kot posamezne šolske predmete, pri čemer razvijamo umetniške sposobnosti, občutljivost in spoštovanje umetnosti. Na drugem mestu pa izpostavi, da lahko umetnost vključimo kot metodo učenja in poučevanja na način, da so neskončne dimenzije umetnosti vključene v vseh učnih procesih.

Umetniška fantazija mladostnike vsekakor vodi na otoke polne novih spoznanj in nenehnega odkrivanja lastne identitete skozi bogat svet umetnosti, kreativnosti in lastne ustvarjalnosti.

ILUSTRACIJA - OTOK ZA RAZISKOVANJE ČUJEČNOSTI

Ilustracija odpira široko polje izražanja, ki je pri mladih zelo pomembna, saj jim ponuja ogromno možnosti pri likovnem ustvarjanju. Večina dijakov uporablja klasične likovne tehnike, je pa vedno več poizkusov kako na dano besedilo ilustracijo predstaviti v fotografiji ali s pomočjo drugih medijev, ki v likovni prostor vdirajo s številnimi izraznimi možnostmi.

V nadaljevanju predstavljam analizo likovne naloge □ ilustracija pesmi Južni otok, ki je bila posredovana dijakom pred začetkom likovnega ustvarjanja. Pesem Kajetana Koviča, Južni otok, je del šolskega kurikuluma in je močno prisotna tudi v slovenskem kulturnem prostoru.

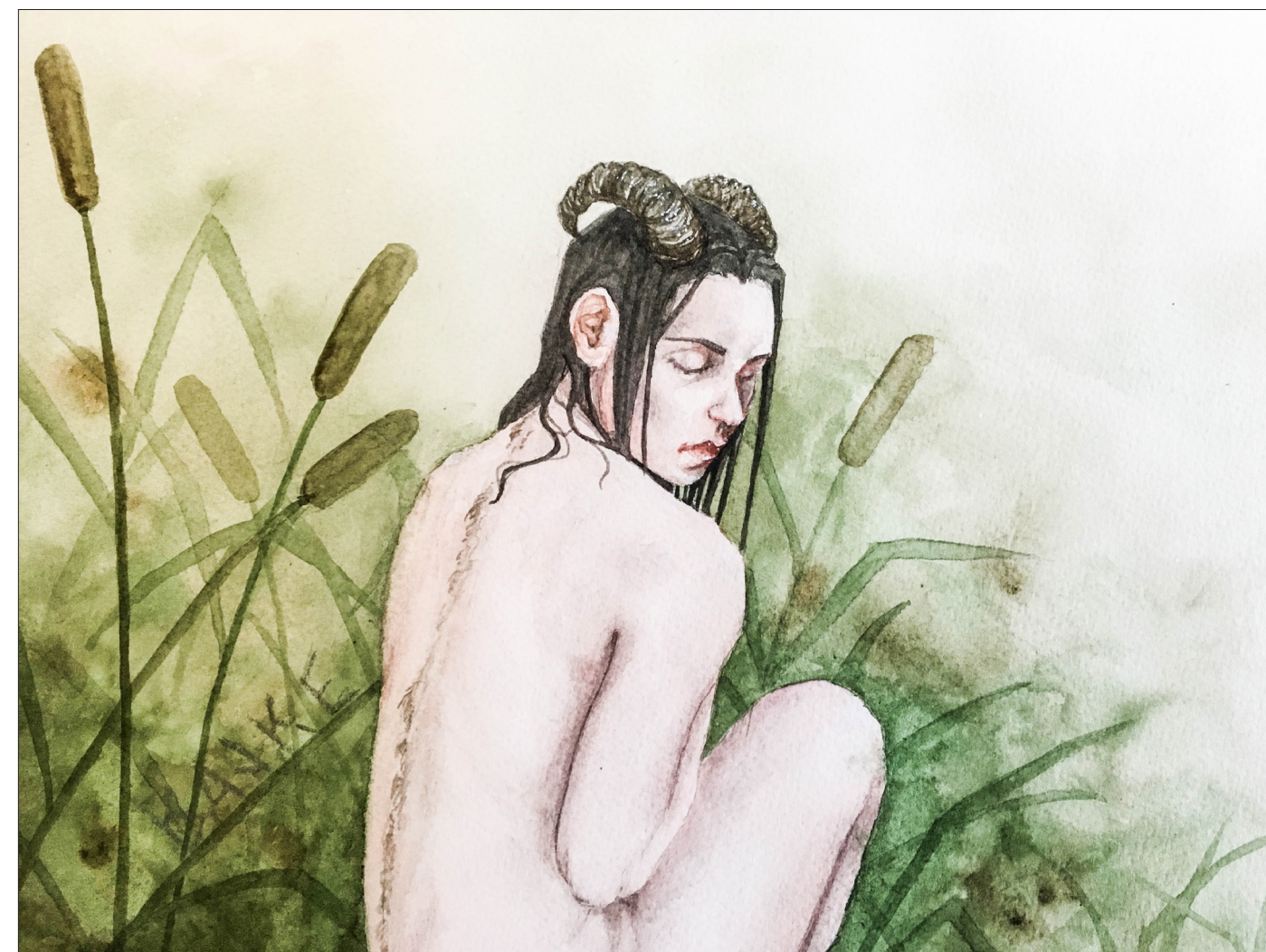
Kajetan Kovič (1931–2014) je v 50. letih prelomil estetsko tradicijo socialnega realizma in uveljavil intimno poetiko, ki je tudi kasneje preplavljala njegov celoten pesniški opus. Južni otok, iz pesniške zbirke Labrador (1976) je edinstven primer njegove spretnosti pisanja; je referenca za slovenski ekspresionizem.

Otok v pesmi predstavlja idealen svet, kjer lahko človek najde lastno harmonijo in čistost bivanja. Poleg tega pa lahko v pesmi začutimo tudi hrepenenje po upanju, kar daje v trenutkih dvoma smisel človekove lastne eksistence v prostoru. V besedilu je moč najti tudi številne simbole (morje, zvezda in nova ladja), kateri so poleg simbolnega pomena, za likovno ustvarjanje zelo pomembni in zgovorni.

Dijaki so pri ustvarjanju likovne naloge iskali svoj lasten otok, kar jim predstavlja zavetje, varnost in iskanje lastne »biti«. Pri analizi likovnih izdelkov smo ugotovili, da je malokdo konkretno upodobil morje, zvezde in ladjo. Večina dijakov je pesem likovno interpretirala

po lastnem videnju, razumevanju in vedenju. Analiza besedila ponuja neskončno veliko različnih interpretacij, kar je bilo vidno tudi ob analizi končnih likovnih del. Zgodbe, ki so jih dijaki pripovedovali, so bile izjemne. V nadaljevanju predstavljam pogovor o ilustraciji z naslovom Južni otok (glej sliko 1): »... Meni hribi pomenijo zavetje pred svetom, v katerem se počutim majhnega in izgubljenega. Narava mi ponuja neskončno veliko možnosti za pogovor s samim seboj in za odkrivanje lastnih strahov. Rdeča pika na obzorju zame pomeni upanje in hrepenenje po tistem, česar se najbolj bojim. Prav tako rdeča barva literarnem in likovnem svetu pomeni revolucijo in začetek nečesa novega. Gibanje navzgor mi pomeni upanje. Pri vzpenjanju dosežem cilj in to je zame največji uspeh, na katerega sem ponosen. V pesmi se pojavljajo besede, kar omogoča stopnjevanje in ritmično zanimivo formo besedila. Sam se to ponazoril s ponavljanjem človeške silhuete, ki blede proti cilju in se postopoma manjša. Človeška silhueta predstavlja mene. Mene, ki bledim in se počasi vzpenjam proti svojemu lastnemu cilju in hrepenenju.«

Likovni izdelki dijakov programa
umetniška gimnazija – likovna smer

PREDMET RISANJE IN SLIKANJE - 3. letnik

UMETNIŠKA GIMNZIJA - LIKOVNA SMER

1. vaja

LIKOVNA NALOGA: UTRIP UJETEGA TRENUTKA V PROSTORU

Tehnika: risba s tušem ali črnim flomastrom + akvarel

Medpredmetno povezovanje: risanje in slikanje ter likovna teorija

CILJI

- Opazovati in interpretirati arhitekturni prostor ter atmosfero kraja,
- razvijati risarske spretnosti (linija, proporci, tekstura ...),
- spoznati osnovne zakonitosti perspektive in barvnega izraza,
- zabeležiti utrip trenutka – človeško prisotnost ali dogajanje v prostoru,
- uporabiti akvarel kot izrazno sredstvo za vzdušje in barvno harmonijo.

NAVODILO ZA DIJAKE

- Izberi arhitekturni prostor, ki te nagovarja – to je lahko stara ulica, trg, пристanišče ali notranje dvorišče.
- Naredi skico s tanko risbo (črn tuš/flomaster).
- Osredotoči se na: prostorsko razporeditev (hiše, poti, stopnice), značilnosti fasad, okna, detajli (kamnita tekstura, polkna ipd.), elemente, ki dajejo vtis življenja (oseba, svetilka, roža, terasa...).
- Z akvarelom dopolni risbo. Ne barvaj vsega enakomerno – uporabi barvo za vzdušje (jutro, popoldne, tišina, živahnost).

Naslov dela naj izraža občutek kraja (primer: Tiho jutro v Piranu, Koraki med zidovi, ipd.)

LIKOVNO-TEORETIČNI POJMI

Prostor: prednji, srednji in zadnji plan

Perspektiva: enobežnična perspektiva

Barva: tople in hladne barve, (ne)nasičenost, transparentnost (akvarel), lazurno nanašanje plasti barve.

Linija: izrazna risba, občutek za teksturo

Likovni izdelki dijakov programa
umetniška gimnazija – likovna smer

PREDMET RISANJE IN SLIKANJE - 3. letnik

UMETNIŠKA GIMNZIJA - LIKOVNA SMER

2. vaja

MEDPREDMETNO SODELOVANJE MED GLASBO TER RISANJEM IN SLIKANJEM

Eden ključnih pogojev za kakovostno izvedbo medpredmetnih povezav je smotrno načrtovanje. Načrtovanje je nujno potrebno za doseganje kakovostnih učnih ciljev. Medpredmetno sodelovanje prav tako spodbuja aktualne miselne veščine 21. stoletja: ustvarjalno in kritično mišljenje, problemsko mišljenje in veščino sprejemanja odločitev (Rutar Ilc in Pavlič Škerjanc, 2010). Eden večjih izzivov za učitelje predmetov je dejstvo, da se zelo redko zgodi, da bi se vsebinski sklopi ujemali do te mere, da bi se predmeta v nekem trenutku šolskega leta enostavno dopolnila in si izmenjala različne poglede na isto vsebino ali čas, v katerem je nek dogodek nastal. Izrazito ukalupljenega toka podajanja snovi pa bi ne smeli pavšalno jemati kot oviro, temveč kot kreativni izziv, kako povezati na videz nepovezano.

Ena takšnih uspešnih medpredmetnih povezav je novembrska bogatitev vsebin učnih načrtov strokovnega predmeta risanje in slikanje ter splošnoizobraževalnega predmeta glasba v 1. letniku umetniške gimnazije – likovne smeri. Pri risanju in slikanju dijaki spoznavajo barvne kontraste kot eno temeljnih likovnih prvin in osnovo likovnega izražanja, pri glasbi pa človeški glas in glasbila kot temeljna orodja glasbenikov, s katerimi dobiva zvok tisto vsebino, ki mu daje umetniške atribute. Pri načrtovanju te dejavnosti je bilo moč ugotoviti veliko skupnih stičišč za likovno-glasbeno ustvarjanje. Kot produkt tovrstnega sodelovanja sta nastala dva konkretna izdelka: seminarska naloga pri glasbi, v kateri so dijaki raziskovali zvočne kontraste posameznih glasbil ter jih kasneje tudi, na podlagi ugotovitev, likovno upodobili pri strokovnem predmetu risanje in slikanje. Nastali so izjemni likovni izdelki, s katerimi so dijaki, s priložnostno razstavo, nagovorili tudi širšo javnost.

GLASBA TER RISANJE IN SLIKANJE Z ROKO V ROKI

V srednješolskem kurikulumu je mogoče kulturno-umetnostne vsebine povezati na različne načine. Na Gimnaziji Celje - Center se nam zdi ključno medpredmetno povezovanje, ki kot celosten didaktičen pristop zahteva poglobljeno in sistematično načrtovanje, vključuje pa strokovne delavce različnih predmetov. Ustvarjalno delavnico pri risanju in slikanju je moč nadgraditi s predmetom glasba. V začetku načrtovanja je bilo potrebno določiti cilje tovrstnega sodelovanja. Prvi cilj sodelovanja je bil, da dijaki o inštrumentih razmišljajo skozi barvito prizmo likovne umetnosti in to izkušnjo kasneje prenesejo na glasbeno področje. Drugi pa ta, da dijaki ustvarijo likovne izdelke na podlagi katerih bodo kasneje, v obliki seminarske naloge, predstavili teoretična in praktična izhodišča o izbranem inštrumentu.

Vsak dijak si je na začetku delavnice izbral glasbeni inštrument. Pri pouku glasbe so dijaki inštrumente in njihovo vlogo podrobno spoznali. Inštrumente so poslušali v avtentičnih »okoljih« (orkester, komorna zasedba, eksperimentalna glasba idr.), kjer se ta glasbila najpogosteje (z) najdejo. Videno in slišano so najprej postavili v prostor in čas (renesansa, barok, rokoko idr.) ter izkušnje primerjali s sodobnim časom. Prav tako so ugotavljali kje vse se klasični inštrumenti

pojavljajo pri sodobni/pop glasbi. Dijaki so navdušeno sprejeli vse ugotovitve in novo pridobljeno znanje z zavedanjem, da brez glasbene preteklosti glasbe danes takšne kot jo poznamo ne bi bilo. Sledila je samostojna priprava seminarske naloge. V seminarsko nalogo so dijaki morali vključiti kratek zgodovinski del (razvoj glasbila) in opis glasbila ter njegove rabe. Vso novo znanje, ki so ga pridobili o izbranem inštrumentu s pripravo seminarske naloge, so kasneje prenesli na strokovni predmet risanje in slikanje.

Pri predmetu risanje in slikanje so najprej morali inštrumentu določiti subjektivno likovno barvo zvoka, ki ga ta oddaja. Nato so morali zvoku pripisati čustva, ki jih občutijo ob poslušanju inštrumenta. Ta čustva so morali prikazati z barvo in barvnimi kontrasti. Sledilo je likovno ustvarjanje na načelu pravil kubističnega prikazovanja predmetov. Dijaki so podrobneje spoznali načela kubističnega slikanja in glavne predstavnike tovrstnega umetniškega udejstvovanja. Gre za prikazovanje predmeta iz več različnih kotov hkrati na slikovni površini.

Likovni izdelki dijakov programa
umetniška gimnazija – likovna smer

PREDMET RISANJE IN SLIKANJE - 3. letnik **UMETNIŠKA GIMNZIJA - LIKOVNA SMER**

3. vaja

Avtoportret

CILJI

- Razvijanje natančnega opazovanja in razmerij,
- uporaba mreže kot pripomočka za prenos fotografije v risbo,
- urjenje koncentracije in potrpežljivosti pri risanju detajlov,
- razumevanje gradacije tonov in sencenja,
- izražanje značilnosti osebnosti skozi avtoportret.

PRIPOMOČKI:

- Portretna fotografija lastnega obraza (čelni pogled, brez filtrov),
- prozorna folija ali papir z mrežo (enake kvadrate: npr. 2x2 cm),
- svinčniki različnih trdot (HB za mrežo, 2B-6B za risbo).

POTEK DELA

PRIPRAVA MREŽE

Natisni ali nariši mrežo čez svojo portretno fotografijo.

Na risalni list nariši mrežo z enakim številom kvadratkov – uporabi tanko risbo (HB svinčnik).

PRENOS OBLIK

Kvadratega za kvadratom prenašaj obrazne značilnosti (linije, položaj oči, nosu, ust, las...) na risalni list.

Osredotoči se na razmerja in oblike, ne podrobnosti.

SENČENJE

Ko je risba osnovnih oblik končana, začni s sencenjem.

Opazuj svetlobo, sence, prehode, temne in svetle dele.

Sencenje naj bo postopno, s plastenjem in prehajanjem tonov.

ZAKLJUČEK

Odstrani mrežo (lahko jo zbrišeš ali integriraš v ozadje).

Ocenjuj celotno risbo – kje je izraz, kako si upodobil/a značaj?

LIKOVNI POJMI S KATERIMI SE DIJAKI PRI NALOGI SEZNANIJO

- proporci obraza,
- razmerja delov (oči-nos-usta-brada),
- tonsko modeliranje,
- svetloba in senca,
- tekstura las, kože, oči ...

VPRAŠANJE ZA DIJAKE ZA REFLEKSIJO

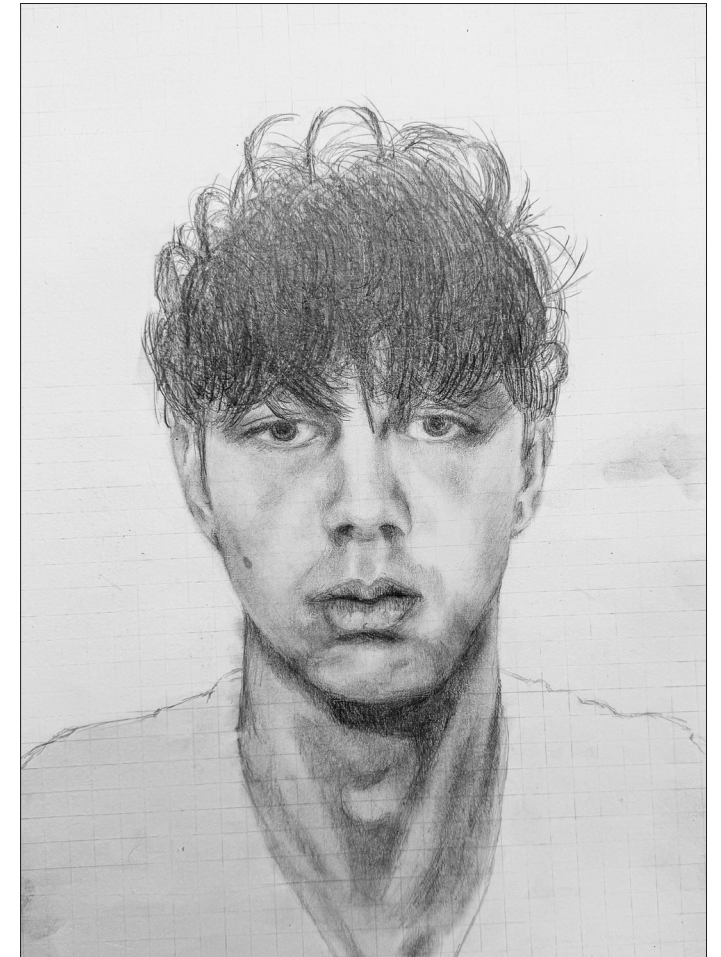
Kaj ti je predstavljalo največji izziv?

Kako ti je mreža pomagala pri risanju?

Kako si se lotil/a sencenja in katere dele si najbolj uspel/a prikazati realno?

Bi svoj portret prepoznal/a tudi brez fotografije?

Likovni izdelki dijakov programa
umetniška gimnazija – likovna smer

PREDMET RISANJE IN SLIKANJE - 3. letnik

UMETNIŠKA GIMNZIJA - LIKOVNA SMER

4. vaja

KROKI

CILJI

- Razvijati opazovanje človeške figure in gibov,
- ustvariti spontano, hitro risbo, ki ujame pozo, odnos, utrip trenutka,
- vaditi risanje brez podrobnosti, z iskanjem osnovnih oblik in proporcev,
- spodbuditi risarsko sproščenost, zaupanje v risbo iz opazovanja.

POTEK DELA

- Oglej si figure v razredu (sošolci, učitelj, osebe v različnih pozah).
- Uporabi kratek časovni okvir za risbo (npr. 30 sekund, 1 minuta, 2 minuti).
- Osredotoči se na osnovno držo, linijo gibanja in telesni odnos.

Risanje več figur/portretov na enem listu

Uporabi različne pristope: linija, senčenje z enim gibom, enotni ton, hitri kontrasti.

Analiza in izbor

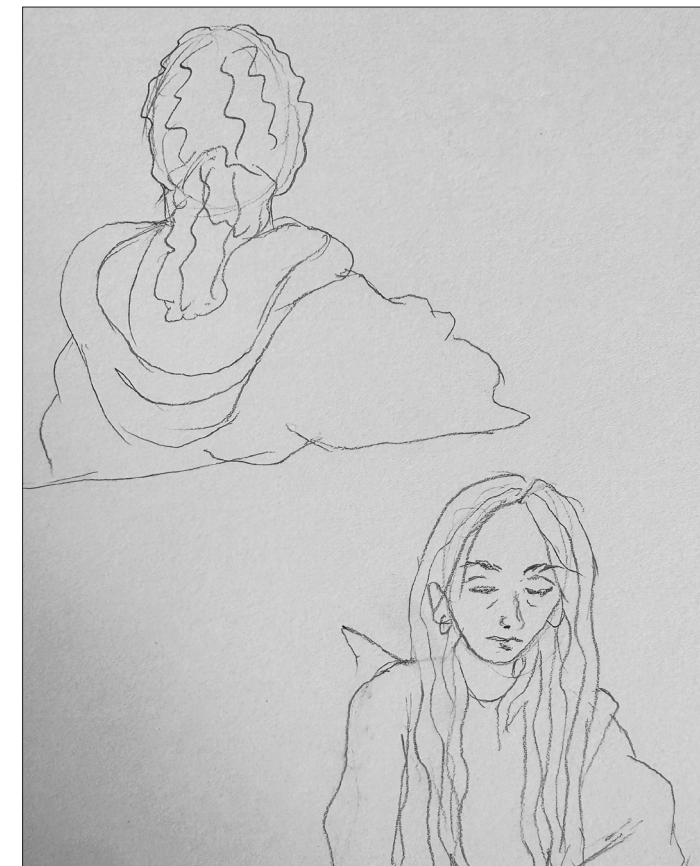
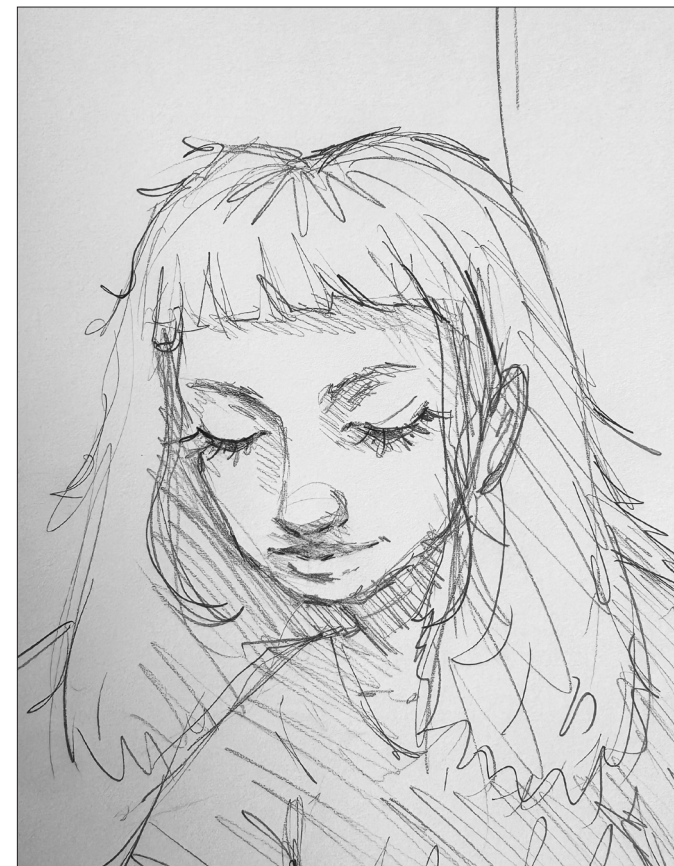
Izmed vseh skic izberi 1-2 risbi, kjer si najboljše ujel/a gib, proporce ali izraz figure. Lahko jih dodatno poudariš z nežnim senčenjem ali barvnim poudarkom.

LIKOVNI POJMI, S KATERIMI SE DIJAKI PRI USTVARJANJU NALOGE SREČUJEJO

- Linija (ekspresivna, skicirana, sproščena),
- proporci figure,
- ujet trenutek (gesta, pojava, gib),
- kompozicija figure v prostoru.

Likovni izdelki dijakov programa
umetniška gimnazija – likovna smer

PREDMET RISANJE IN SLIKANJE - 3. letnik

UMETNIŠKA GIMNZIJA - LIKOVNA SMER

5. vaja

NASLIKAJ SVOJ MODNI STIL

CILJI

- Upodobiti osebni modni slog na sproščen in izrazno likoven način,
- razvijati občutek za barvno skladnost, ritem in kompozicijo,
- razmišljati o identiteti, izrazu in pomenu oblačenja,
- opazovati in slikarsko upodobiti detajle (čevlji, hlače, nogavice, dodatki).

NAVODILA ZA DELO

- Opazuj svoj način oblačenja – kako nosiš hlače, krila, čevlje? Kakšni so vzorci, materiali, barve?
- Na list nariši sebe od pasu navzdol – lahko stojiš, sediš, hodiš, skačeš, plešeš ...
- Uporabi živahne, sproščene barve in slikaj sproščeno.

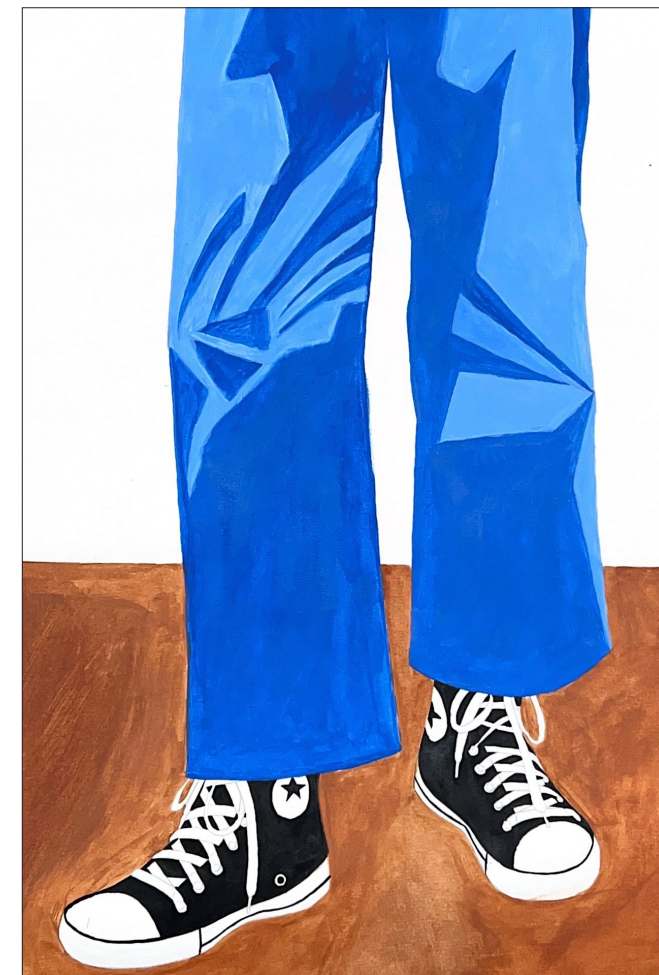
Razmisli o spodnjih vprašanjih

Kaj tvoj stil pove o tebi? Kaj pomeni »modno« zate?

Zraven slike (na hrbtno stran ali list ob sliki) napiši kratek zapis: Zakaj si se odločil/a za tak način oblačenja? Se oblačiš po modi, udobno, uporniško, nostalgичno ...?

LIKOVNI POJMI S KATERIMI SE DIJAKI PRI TEJ NALOGI SEZNANIJO

- Barvna harmonija,
- ritem in ponavljanje oblik (npr. črte, vzorci, vezalke),
- kompozicija,
- stilizacija (poenostavitev oblike za večji učinek).

PREDMET RISANJE IN SLIKANJE - 3. letnik

UMETNIŠKA GIMNZIJA - LIKOVNA SMER

6. vaja

ŠTUDIJSKA RISBA TORZA

CILJI

- Razvijanje natančnega opazovanja človeške figure (torzo: trup brez glave in udov),
- razumevanje proporcev in anatomskih oblik,
- obvladovanje sencenja in tonskega modeliranja,
- usvajanje prostorske umestitve figure (linije ozadja, podstavek itd.)

NAVODILA ZA DELO

Kompozicija

Na list najprej rahlo skiciraj celotno kompozicijo – torzo naj bo uravnotežen in postavljen sredi formata.

Upoštevaj osnovne vodilne linije in simetrične osi.

Konstrukcija figure

S preprostimi oblikami (oval, valj, krog) zgradi osnovno obliko trupa.

Označi ramena, prsni koš, pas, medenico in rahlo nakazuj simetrijo.

Detajli in struktura

Natančno opazuj gube, mišice, rebra, ključnico – kar kip poudarja.

Ne riši »po spominu«, temveč skozi analitično opazovanje.

Sencenje in plastenje tonov

Z mehkim svinčnikom ali ogljem stopnjuh temne in svetle dele.

Opazuj, od kod pada svetloba – poudari volumen z mehkim prehajanjem svetlo-temnega.

Ozadje

Po želji rahlo nakaži okolico, podstavek ali senčno linijo, ki podpira volumen.

LIKOVNO-TEORETIČNI POJMI

- Proporci človeškega telesa,
- svetlo-temno razmerje (tonska lestvica),
- modelacija oblike s senčenjem,
- tekstura (kamnina, mavec, koža),
- simetrija in ravnotežje.

NASVETI ZA USTVARJANJE LIKOVNE NALOGE

Ne hiti – študijska risba zahteva potrpežljivost in opazovanje.

Najprej posveti več časa gradnji oblike, nato se loti detajlov.

PREDMET RISANJE IN SLIKANJE - 3. letnik

UMETNIŠKA GIMNZIJA - LIKOVNA SMER

7. vaja

ŠTUDIJSKA RISBA FIGURE

Človeško telo lahko gledamo tudi kot zgradbo, pri kateri so nekateri delo nosilni, drugi pa nošeni. Med seboj so uravnoteženi tako, da telo lahko v določenem položaju nekaj časa brez naprezanja miruje. Uravnotežijo se mase telesa, najprej večje, nato manjše. Pri tem sodelujejo mišice; nekatere so sproščene, druge dejavne in držijo maso telesa v uravnoteženem položaju. Tu mislimo na dejavnost mišic pri mirujočih oizah modelov, ki jih rišemo in ne na mišicah med gibanjem.

Razporeditve telesnih mas in dejavnost mišic mora risar poznati, jih opaziti in z risbo izraziti, sicer se zdi risba toga in neizrazita, čeprav je natančno narisana.

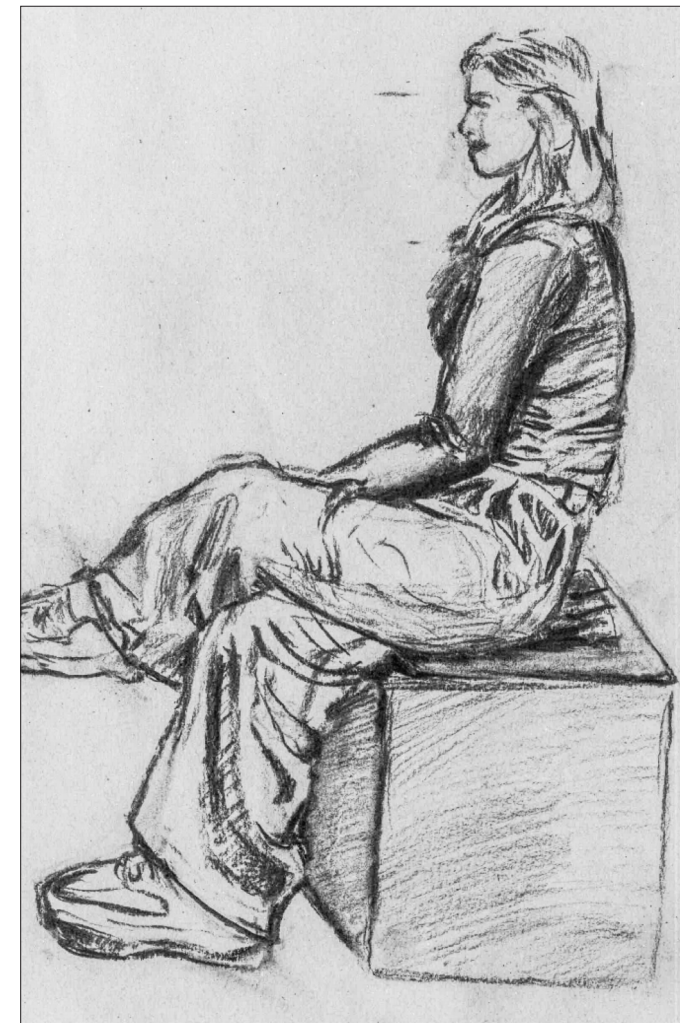
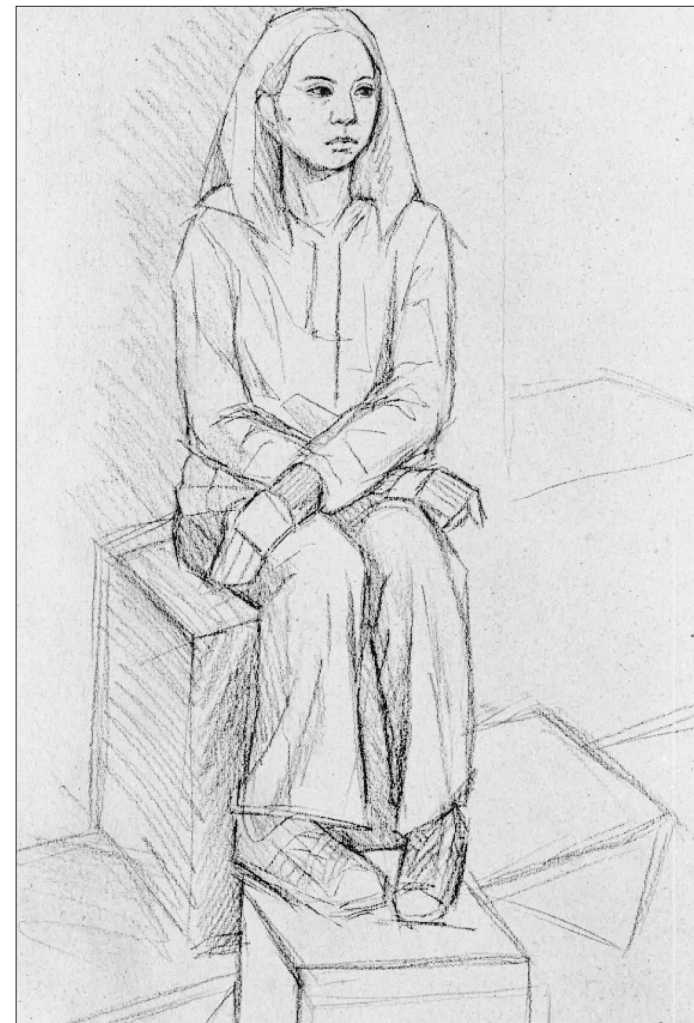
Sedeči položaj je statičen in razgiban hkrati. Pri sedenju je telo sproščeno in počiva, hkrati pa lahko počne marsikaj. Obremenjena je le medenica, ostali deli telesa pa se lahko gibljejo in zavzemajo najrazličnejše položaje. Telo je v sedečem položaju stabilno in statično. Poza pa je lahko zelo razgibana, risarsko zanimiva in izpovedno bogata.

V stoječem položaju, ko se figura enakomerno opira na obe nogi, je telo za risarja najbolj togo in nedinamično. Če ga gledamo od spredaj ali zadaj, so vsi njegovi deli statično urenovnešeni tako, da vsak nosti tistega nad sabo, kot bi zložili zidake enega na drugega. Simetričnost telesa je v tem položaju popolna.

V ležečem položaju je telo povsem statično. V tem položaju so lahko vse mišice sproščene. Za risarja pa je telo tudi v tem položaju dinamično in likovno razgibano. Vse telo leži vodoravno, njegovi posamezni deli pa od vodoravnice bolj ali manj odstopajo.

Za dobro risbo je pomembno, da dobro narišemo nosilne dele telesa. Nošeni deli so v podrejeni vlogi in jih lahko brez večje škode narišemo tudi manj zvesto po modelu, spremenimo ali celo izpustimo. Dobro postavljeni in narisani nosilni elementi figure pa dajo figuri potrebno trdnost, prepričljivost, stabilnost in jasnost.

Pri sedenju imajo vlogo nosilca le spodnji del trupa - medenica in deloma tudi stegna. Nosilne dele moramo narisati na pravo mesto in v pravi smeri, ker imajo svoj stalni in značilni položaj. Vsi ostali deli telesa so med sedenjem lahko v različnih položajih, zato je risba prepričljiva. Risar najprej dobro razmisli, analizira, kako so razdeljene vloge nosilnih in nošenih (aktivnih in pasivnih) delov telesa, kateri del najbolj trpi, kateri je najbolj obremenjen. Pri nekaterih pozah masa telesa sloni na dveh ali več nosilnih delih. Opazujemo, kako se teža mas prenaša na opore, in najprej narišemo glavne nosilne dele, nato pomožne in nazadnje pasivne.

PREDMET RISANJE IN SLIKANJE - 3. letnik

UMETNIŠKA GIMNZIJA - LIKOVNA SMER

8. vaja

ŠTUDIJSKA RISBA TIHOŽITJA

CILJI

- Razviti spretnosti natančnega opazovanja oblik in proporcev,
- uriti konstrukcijsko risbo z uporabo osnovnih teles (valj, krogla, stožec),
- razumeti in uporabiti kompozicijska načela (ravnotežje, poudarek, razmerja),
- vaditi sence za doseg volumna in globine prostora.

NAVODILA ZA DELO

S postavitvijo začni premišljeno:

Na listu najprej določi kompozicijo – kje bodo predmeti, kje praznine.

Upoštevaj kompozicijska načela: stabilnost, hierarhija, dinamičnost.

Konstrukcijska risba

Z rahlo risbo konstruiraj osnovne oblike predmetov (valj za vrč, krogla za jabolko, škatla za podstavek).

Uporabi vodilne linije za postavitev v perspektivo.

Razvij obliko z risbo

Nadaljuj z risanjem detajlov, robov, prekrivanj – pazi na proporce med predmeti.

Vključi tudi draperijo (zlaganje tekstila), vendar naj ne prevlada nad glavnimi predmeti.

Senčenje in volumen

Določi vir svetlobe.

Začni s senčenjem – plasti tonov naj ustvarijo občutek volumna.

Poudari kontraste: svetlo-temno, mehki vs. ostri robovi.

Zaključek

Ocenjuj kompozicijo – ali je uravnotežena?

Dopolni ozadje po potrebi z rahlim tonom (da predmeti ne “plavajo” v praznem prostoru).

LIKOVNO-TEORETIČNI POJMI

konstrukcija z osnovnimi telesi (valj, krogla, stožec, kocka)

proporci in razmerja

svetlo-temno, tonska lestvica

kompozicijska načela (ravnotežje, poudarek, ritem)

tekstura (steklo, keramika, tekstil)

Likovni izdelki dijakov programa
umetniška gimnazija – likovna smer

VIRI IN LITERATURA

Kovič, K. (2014). Labrador. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Krajnc, M., Bucik, N., Požar Matjašič, N. (2016). Skozi umetnost o zdravju. Priročnik izbranih kulturnih vsebin. Pridobljeno s: https://www.google.si/search?q=Skozi+umetnost+o+zdravju.+Priro%C4%8Dnik+izbranih+kulturnih+vsebin.&rlz=1C1PRFC_enSI727SI727&oq=Skozi+umetnost+o+zdravju.+Priro%C4%8Dnik+izbranih+kulturnih+vsebin.&aqs=chrome..69i57.695j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8

Penman, D. (2016). Čuječnost za ustvarjalnost: kako se prilagajati, ustvarjati in uspevati v ponorelem svetu. Tržič: Učila International, d.o.o.

Rutar Ilc, Z. in Pavlič Škerjanc, K. (2010). Predloga za načrt kurikularne povezave in učno pripravo. V Rutar Ilc, Z. (ur). Medpredmetne in kurikularne povezave (str. 111-115). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Simon, A., Plemenitaš, K., Šušteršič, S. (2005). Učni načrt: risanje in slikanje. Pridobljeno s: https://www.google.si/search?rlz=1C1PRFC_enSI727SI727&ei=xgM7W9rHAYHt6QTPw47ADg&q=U%C4%8Dni+na%C4%8Drt+risanje+in+slikanje&oq=U%C4%8Dni+na%C4%8Drt+risanje+in+slikanje&gs_l=psy-ab.3...741.3447.0.3985.20.20.0.0.0.0.190.2473.1j18.19.0....0...1c.1.64.psy-ab..1.13.1736...0j0i67k1j0i22i30k1j33i160k1j33i22i29i30k1j33i21k1.0.CO-u918ilvk0

Škopalj, E. (2017). Čuječnost in vzgoja. Maribor: Ekološko-kulturno društvo za boljši svet.

KOLOFON

**MEDPREDMETNO SODELOVANJE TER PRIMERI LIKOVNIH VAJ ZA DIJAKE
TRETJEGA LETNIKA PROGRAMA UMETNIŠKA GIMNAZIJA LIKOVNA SMER ZA PREDMET
RISANJE IN SLIKANJE**

Avtorica

Ana Pečnik

Fotografije (likovni izdelki)

Arhiv Gimnazije Celje – Center

Založnik

Gimnazija Celje – Center

Celje, 2025

URL: https://www.gcc.si/wp-content/uploads/Gradiva/strokovno_gradivo_RIS3.pdf